

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Bakalářská práce

2023

Ema Křikavová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Užívání veřejného prostoru města Sázavy

Bakalářská práce

Autor práce: Ema Křikavová

Studijní program: Sociologie se specializací: sociální antropologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1.8. 2023

Ema Křikavová

Bibliografický záznam

KŘIKAVOVÁ, Ema. *Užívání veřejného prostoru města Sázavy*. Praha, 2023. 56 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.

Rozsah práce: 60 507 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá veřejným prostorem města Sázavy. Veřejný prostor města autorka uchopuje z antropologického pohledu. Hlavním cílem práce je objasnit jak se sebereprezentuje vedení města a lidé, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí a jakým způsobem se to propisuje do veřejného prostoru. Téma bakalářské práce si autorka rozdělila do dílčích podoblastí, které pomohly objasnit hlavní výzkumnou otázku. Mezi dílčí oblasti patří určení klíčových veřejných prostor ve městě, určit do jakých kategorií spadají a co se na nich odehrává. Dále zjistit, jak vnímají veřejné prostory obyvatelé města a jaký postoj k veřejným prostorům zaujímají. K objasnění výzkumného problému autorka vychází z odborné literatury a při výzkumu využívá kombinace kvantitativních a kvalitativních metod.

Annotation

This bachelor thesis deals with the public space of the town of Sázava. The author grasps the public space of the city from an anthropological perspective. The main aim of the thesis is to clarify how the city leadership and the people who are most involved in the city present themselves and how this is written into the public space. The author has divided the topic of the bachelor thesis into sub-areas that helped to clarify the main research question. The sub-areas include identifying the key public spaces in the city, identifying what categories they fall into and what takes place in them. Furthermore, to find out how public spaces are perceived by city residents and what attitudes they have towards public spaces. To clarify the research problem, the author draws on the literature and uses a combination of quantitative and qualitative methods in her research.

Abstrakt

Téma bakalářské práce je veřejný prostor města Sázavy a sebe prezentace lidí v něm. Hlavní výzkumná otázka zní „Jakým způsobem se sebe prezentuje vedení města Sázavy a lidé, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí a jakým způsobem se tyto sebe prezentace promítají do veřejném prostoru?“ K tomu, aby autorka dospěla k zodpovězení hlavní výzkumné otázky, si určila dílčí podotázky. Další podotázky zní „Jaké jsou klíčové veřejné prostory města Sázava a do jakých kategorií spadají a co se na nich odehrává?“, „Jak vnímají veřejné prostory obyvatelé města Sázavy?“ a „Jaký postoj zaujímají k veřejným prostorům obyvatelé města a jak se na nich sebe prezentují?“. K tomu, aby autorka dospěla k odpovědím na výzkumné otázky, nejprve téma práce ukotvila v teorii a vycházela z odborné literatury vztahující se k tématu. Druhá část práce se zabývá samotným výzkumem. Ve výzkumu byla použita kombinace kvantitativních a kvalitativních metod. Do kvantitativních metod spadá anketa, která byla distribuována obyvatelům města a obsahovala otevřené otázky. Do kvalitativních metod spadá zúčastněné pozorování a polostrukturované rozhovory. Autorka dospěla k výsledkům, že se vedení města a lidé, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí se sebe prezentují pomocí zkvalitňování veřejných prostor. Zaměřují se především na ty veřejné prostory, které občané města v tomto výzkumu označují za důležité.

Abstract

The topic of the bachelor thesis is the public space of Sázava and the self-presentation of people in it. The main research question is "In what way does the leadership of the city of Sázava and the people who are most involved in the city present themselves and how are these self-presentations reflected in the public space?" In order to arrive at an answer to the main research question, the author identified sub-questions. The other sub-questions are "What are the key public spaces in Sázava and what categories do they fall into and what takes place in them?", "How do the residents of Sázava perceive public spaces?" and "What attitude do the residents of the city have towards public spaces and how do they present themselves on them?". To arrive at the answers to the research questions, the author first anchored the topic of the thesis in theory and drew on the literature related to the topic. The second part of the thesis deals with the research itself. A combination of quantitative and qualitative methods was used in the research. The quantitative methods included a survey that was distributed to the residents of the city and contained open-ended

questions. Qualitative methods include participant observation and semi-structured interviews. The author arrived at the results that the city leadership and the people who are most involved in the city's affairs are self-presenting themselves through the improvement of public spaces. They focus mainly on those public spaces that the city citizens in this research identify as important.

Klíčová slova

hmotný veřejný prostor, Sázava, městský úřad, územní plán, obyvatelstvo

Key words

material public space, Sázava, city council, zoning plan, population

Title/název práce

Užívání veřejného prostoru města Sázavy

Use of the public space of the town Sázava

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Zdeňku Uherkovi, CSc., za věcné a cenné rady a připomínky při vypracování této práce, za ochotu a čas, který mi po celou dobu vypracování bakalářské práce věnoval. Dále bych ráda poděkovala také doc. Mgr. Jakubu Grygarovi, Ph.D., který vedl bakalářský seminář a předal mi spoustu užitečných informací a podnětů, které mi rovněž byly nápomocny. V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat účastníkům mého výzkumu, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

Úvod	12
1 Teoretická část	14
1.1 Veřejný prostor	14
1.1.1 Proměny konceptualizace veřejného prostoru v čase	14
1.1.2 Shrnutí kapitoly	15
1.2 Definice veřejného prostoru.....	16
1.2.1 Dělení a typologie veřejného prostoru	19
1.2.1.1 Náměstí.....	19
1.2.1.2 Zeleň.....	20
1.2.1.3 Ulice	20
1.2.1.4 Nábřeží	21
2 Prostorový obrat	22
3 Sebe prezentace ve veřejném prostoru	24
4 Metodologie.....	26
5 Empirická část	27
5.1 Zúčastněné pozorování a typologie veřejného prostoru	27
5.1.1 Náměstí.....	27
5.1.2 Obchodní dům	28
5.1.3 Společenský dům.....	29
5.1.4 Sklárny.....	30
5.1.5 Nádraží.....	31
5.1.6 Rekreační zóna kolem řeky	32
5.1.7 Park Havránky	33
5.2 Změny v chování v důsledku ročních období	33
5.3 Působení lidí v souladu s původním účelem veřejného prostoru či nikoliv?.....	34

5.4	Mentální mapy	34
5.5	Anketa	35
5.5.1	Shrnutí výsledků ankety	40
5.6	Polostrukturované rozhovory	41
5.7	Reflexivita a etika výzkumu	43
	Závěr	45
	Použitá literatura	48
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	51
	Seznam příloh	52

Úvod

Motivací pro psaní této práce bylo především to, že jsem se do Sázavy přestěhovala před třemi roky a chtěla jsem se o tomto městě dozvědět více a také zkusit nahlédnout do jeho „zákulisi“. V průběhu mých studií mě nejvíce zaujala antropologie místa a celkově studování toho, jak se utváří vztah lidí k místu.

„Místo je v obecném smyslu transhistorické a univerzální. Je základním prvkem lidské existence, produktem záměrných transformací přírodního (přirozeného) prostředí člověkem, ...místo stále existuje ve stavu mezi objektivním faktem a subjektivním pocitem.“ (Cresswell, 1996, s.151 a 156). Z tohoto citátu lze odvodit, že abychom jako lidé cítili důležitost nějakého místa, musíme si k němu utvořit vztah, každý bude připisovat různým místům odlišnou důležitost a lze tak tedy na pojem místa a potažmo prostoru nahlížet jako na něco, co je subjektivní. Lidé místům svým chováním přisuzují význam, to se ovšem podle jeho geografické polohy může na různých místech lišit (Cresswell, 1996, s.3-10). Jinými slovy společnost dává místům (prostorům) význam a je možné tedy říci, že prostor je sociální, společenský. Harvey (Harvey, 1996) ve své publikaci říká, že naopak i místa určují, jakým způsobem se v nich lidé chovají.

Veřejné prostory měst, tak mohou sloužit jako odraz společnosti, která ve městě žije a jsou tak nedílnou součástí našich životů. Tudíž i ve své práci budu na veřejný prostor nahlížet jako na prostor, který je sociálně utvářen a na druhou stranu i spoluutváří naše chování v něm.

Cílem této práce bylo se zaměřit na chování vedení města a lidí, kteří se na dění ve městě Sázava nejvíce podílejí a jakým způsobem se to promítá do veřejného prostoru města. Chci tak přispět do diskuse sociálních antropologů věnujících se veřejnému prostoru a sebe prezentaci lidí v něm. Jedinečnost mého výzkumu vnímám v tom, že se jedná o sociální výzkum malého města, kterým je právě Sázava. Nejen, že jsem v odborné literatuře nevyhledala žádný sociální výzkum, který by se městu Sázava věnoval. Ale zároveň si myslím, že tato práce může přispět tím, že se zabývá malým městem, jelikož spojuje charakteristické rysy velkého města a vesnice (Ambrožová, 2010).

Mé výzkumné otázky pro tuto práci jsou: „Jaké jsou klíčové veřejné prostory města Sázava a do jakých kategorií spadají a co se na nich odehrává?“, „Jak vnímají veřejné prostory obyvatelé Sázavy?“, „Jaký postoj zauímají k veřejným prostorům obyvatelé města a jak se

na nich sebe prezentují?“. Základní verze mého výzkumného problému zní: Zkoumáním toho, jak vedení malého města v současné době využívá veřejný prostor k vyjádření svých názorů a postojů: jak prostor používají k sebe prezentacím a jak se jejich sebe prezentace do veřejného prostoru promítají. K odpovědím na tyto otázky se budu snažit dojít pomocí zkoumání jednotlivých aktivit, které obyvatelé ve městě provozují, typologii veřejného prostoru města a v neposlední řadě také to, v jaké souvislosti spolu jsou změny ve veřejném prostoru a politická situace ve městě.

V práci se budu nejprve věnovat teoretickému ukotvení pojmů, které se jsou klíčové pro můj výzkum, dále představím metody zkoumání, které jsem využila pro získání odpovědí na mnou stanovené výzkumné otázky a na závěr shrnu své výsledky.

1 Teoretická část

V teoretické části představím pojmy a koncepty, které se vztahují k tématu veřejného prostoru a sebe prezentace lidí v něm. Představím nejdřív pojem veřejného prostoru, jak se tento pojem v průběhu let proměňoval, jak je dnes definován, jak na tento pojem pohlíží různí autoři. Dále se budu věnovat typologii veřejného prostoru, prostorovému obratu a tomu, jak nahlíží na sebe prezentaci lidí v prostoru jednotliví autoři.

1.1 Veřejný prostor

1.1.1 Proměny konceptualizace veřejného prostoru v čase

Veřejný prostor je předmětem výzkumu již dlouhou dobu. Počátky jeho zkoumání sahají až do starověku. Publikace z tohoto období hledají spojitosti mezi uspořádáním města a společenským postavením obyvatel. Například ve starověkem Řecku pojem agora označoval v tomto časovém období shromažďování lidí v centru města. Vedly se zde politické debaty, nejrůznější svobodné promluvy a odehrával se zde i obchod. Pro Homéra byla agora také určitou formou řádu a civilizace, bez čeho si městský prostor neuměl představit (Schadewaldt, 2019). Z dnešního úhlu pohledu sloužila athénská agora i jako symbol demokracie (Kratochvíl, 2012, s.22–23). Jednalo se tedy o jakýsi multifunkční prostor a dle některých teoretiků fungoval jako určitý vzor pro pozdější konstruování veřejného prostoru (Whyte, 2009, s.339).

Později se renesanční autoři, kteří se inspirovali u Platóna, ve svých publikacích snažili přiblížit ideálním uspořádáním společnosti. Jedním z těchto autorů je Thomas More a jeho dílo *Utopia*, které vzniklo na začátku 16. století (More, 1978). V tomto díle se autor vymezuje vůči anglické společnosti v té době a prezentuje svůj společenský ideál, který spočívá v tom, že v ní panuje rovnost mezi všemi občany, pacifismus a tolerance náboženství (More, 1978). Dalším z autorů, který se věnoval této problematice je Tomasso Campanella. Tento autor ve své publikaci *Sluneční stát*, která byla vydána roku 1623 (Campanella, 1934), pojednává o státě, kde je cílem obecné blaho všech a v tomto duchu se nesou i pravidla a předpisy. Jedná se o stát, ve kterém panuje beztřídní a rovnostářská společnost. Jedná se o soběstačný městský stát (Campanella, 1934). V čele takového státu stojí osvícenší filozofové a kněží. V 17. století vzniklo také dílo autora Francise Bacona, které nese název *Nová Atlantis* z roku 1627 (Bacon, 1980). Autor v této knize pojednává o zemi, ve které žije společnost, jež je založena na dobrovolné spolupráci a vládnou v ní

vzdělání rádci (Bacon, 1980). Jedná se tak o představu utopie dle Francise Bacona (Bacon, 1980). Výše zmínění renesanční autoři mají společné to, že ve svých dílech přemýšleli o prostoru a společnosti ve formě utopie, představy dokonalého společenství.

Veřejný prostor, který ve středověku plnil funkci jádra dění města se nazývá středověké náměstí, ovšem od agory se svými funkcemi lišilo. Náměstí totiž mimo funkce společenské a tržní, plnilo také především funkci reprezentativní. Vyskytovaly se zde budovy a díla, která odrážela městskou společnost. Na náměstích stály domy bohatých měšťanů, radnice, která reprezentovala světskou moc, kostel, který naopak prezentoval duchovní moc, stál zde kupecký dům, pranýř či kašna. Za zdmi radnice uvažovala malá skupina osob o následném směřování města, ovšem klíčová rozhodnutí byla v rukou panovníka a rozhodovalo se o nich mimo město. Náměstí města bylo tak spíše na úrovni lokální politiky.

Aktivity spojené s veřejným prostorem jsou mimo jiné aktivity spojené se setkáváním obyvatel města. Příkladem z historie může být korzování. Jedná se o volnočasovou aktivitu, která má své pravidelnosti a cílem této aktivity kromě samotného pohybu, je sebeprezentace a kontakt ve společnosti. Tato činnost má svou tradici zejména v zemích jižních Evropy a sahá až do 16. století (Klusáková, Ettlerová 2003). K nám do Českých zemí byla tato aktivita přivedena až později v 19. století a přetrvávala do poloviny století 20. Můžeme zde vidět souvislosti příchodu této činnosti s modernitou, industriální revolucí a celkovou změnou ve společenské komunikaci. Jelikož prošel změnou i způsob obchodování, tak se kupující i prodávající společně se svými rodinami chodili reprezentovat na veřejnosti. Korzování bylo v malých a středních městech hlavní aktivitou především pro mladé lidi, jelikož se tímto způsobem mohli seznamovat s druhým pohlavím a navazovat nové kontakty ve společnosti v uvolněnější a méně formální atmosféře (Klusáková, Ettlerová 2003).

1.1.2 Shrnutí kapitoly

Z pojetí veřejného prostoru lze odvodit, že v této perspektivě se za veřejný prostor považovalo zejména náměstí, hlavní třídy, tedy otevřený, veřejně přístupný prostor. Funkce veřejného prostoru byly v přímé souvislosti s osobními cíli obyvatel, sloužil tedy především k obchodu a sebeprezentaci. Kdyby veřejný prostor těmto účelům nesloužil obyvatelé města by o něj přestali jevit zájem.

Funkce veřejných prostor se postupně proměňovaly i s vývojem civilizace včetně zakódovaných přirozených pravidel, kterými se osoby ve veřejném prostoru řídí. Chování ve veřejném prostoru je tak přímým obrazem společnosti, která jej využívá, a tak se i řada institucí v průběhu času přesunula z veřejného do soukromého prostoru. V této práci se ale zaměřím na současné pojetí veřejného prostoru a na to, jakým způsobem se lidé ve veřejném prostoru sebezprezentují dnes.

1.2 Definice veřejného prostoru

Pro účely mé práce je důležité nejprve definovat, co je to veřejný prostor. V české legislativě není pojem veřejný prostor pevně ukotven. Jeho obdobou v českém zákoníku je veřejné prostranství, které je zasazeno „v zákoně o obcích (128/2000 Sb.), zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a ve vyhlášce 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území (vše ve smyslu pozdějších předpisů)“. Jeho znění je: „Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru“ (Zákon 128/2000 Sb.). Stěžejní pro tento pojem „veřejné prostranství“ je tedy jeho široká dostupnost veřejností.

Pojem veřejné prostranství a veřejný prostor budu v této práci pokládat za pojmy téměř stejné. V české legislativě se u vymezení pojmu veřejného prostranství soustředí spíše na prostorový rozměr, ovšem Vladimíra Šilhánková se ve své definici zaměřuje i rozměr společenský (Šilhánková, 2003). Říká, že „veřejné prostory nejsou jenom prázdné plochy mezi budovami. Jsou to místa, kde se lidé navzájem setkávají, jsou to obývací pokoje města, kde se odehrávají rozhovory, mimořádné události i každodenní lidské činnosti. Veřejné prostory proto musíme chápat nejen v jejich prostorové dimenzi – jako otevřená, volně přístupná prostranství, ale v jejich dimenzi společenské, jako prostor pro veřejný život“ (Šilhánková 2009, s. 9). Dle ní jsou veřejné prostory nedílnou součástí městského organismu a života města. Veřejným prostorem jsou volná prostranství města, která slouží jedincům k ukojení jejich aktivit, kterými mohou být například aktivity pohybové, pobytové či společenské. Veřejný prostor se spolupodílí na obyvatelnosti města či orientaci v něm. Veřejný prostor patří i do základního provozního systému města (např. MHD, pěší či cyklisti). Dobře uspořádaný veřejný prostor přitahuje lidi. To, co dělá veřejný prostor přitažlivým jsou nejrůznější aktivity a vzájemné kontakty, které v tomto prostoru mohou

lidé provozovat. Každý veřejný prostor musí lidem poskytnout služby, možnost zúčastnit se zábavy nebo zůstat v ústraní a jen tak být. Nejjednodušším dělením prostoru dle Šilhánkové je dělit veřejný prostor na ulice, náměstí, zeleň a ostatní plochy. Toto základní dělení ovšem v sobě obsahuje další podtypy. Například ulice můžeme členit na bulváry, koridorové, obytné či na promenády. Náměstí můžeme rozlišovat na obchodní, tržiště, dopravní, reprezentační či dopravní. Městskou zeleň můžeme dělit na zahrady, aleje, parky apod. Specifickým typem veřejného prostoru jsou ostatní plochy. Sem můžeme zařadit například parkoviště apod. Dalším dělením veřejného prostoru je podle jejich významu v městském organismu. Prvním typem je typ lokální. Sem bychom zařadili vnitro blokové a polo vnitro blokové prostory, které mají význam především pro obyvatele nejbližšího okolí. Dále pak místní veřejný prostor. Sem bychom mohli zařadit např. veřejný prostor, který je jedním z mnoha obdobných v městské části. Jedná se o prostor, který nemá žádný zvláštní význam. Dalším typem je okrskový veřejný prostor, který je typický pro určitou městskou část nebo čtvrť. Čtvrtým typem veřejného prostoru, je celoměstský veřejný prostor. Jedná se o prostor, který je v očích občanů ten nejdůležitější či nejvýznamnější ve městě. Může být shodný s některými z předchozích typů veřejného prostoru. Dalším je regionální veřejný prostor. Tento prostor symbolizuje určitý region. Posledním typem je nadregionální či jinak řečeno národní veřejný prostor. Tento prostor vytváří nebo symbolizuje identitu národa, státu nebo jiné velké a významné skupiny lidí (např. Václavské náměstí v Praze). S typem veřejného prostoru se také vážou požadavky obyvatel, jaký by měl veřejný prostor být. Dle Šilhánkové by veřejné prostory měly splňovat následující kritéria. Zaprvé musí být veřejný prostor snadno dostupný. Nemělo by se tedy zapomínat ani na handicapované osoby či maminky s kočárky a na malé děti. Dále by měl být veřejný prostor přehledný a mělo by se v něm snadno orientovat. Dalším je lidské měřítko, tedy to, že prostory jsou pro pěšího dostatečně otevřené a nepůsobí na jedince tísnivě a uzavřeně. Dalším kritériem je vybavení pro aktivity. Obyvatelný veřejný prostor musí být dle Šilhánkové dobře vybavený a musí podporovat lidské aktivity ve veřejném prostoru. A posledním kritériem je utvoření dobrého klimatu - „v obyvatelném veřejném prostoru je potřeba vytvořit něco navíc-pohodu“ (Šilhánková, 2009, s.14).

Autorka Markéta Čábllová chápe veřejný prostor jako prostor, který „slouží jako místo setkávání a komunikace ve všech jejich rovinách od politicko-právní přes sociální až k fyzické podstatě tohoto prostoru“ (Čábllová, 2013). Stejně tak jako Šilhánková (Šilhánková, 2003) uchopuje pojem veřejného prostoru po té společenské stránce a lze

z této definice vyvodit, že veřejný prostor slouží k setkávání obyvatel daného území a do určité míry se podílejí na jeho utváření.

Obdobně nad veřejným prostorem uvažuje i architekt Matthew Carmona, který říká, že prostor a společnost jsou úzce propojeny. Je tedy těžké pojmout prostor bez sociálního obsahu a stejně tak společnost bez prostorové složky (Carmona, 2003). Říká, že fyzické uspořádání prostoru je tedy potencionální prostor, který poskytuje celou řadu příležitostí, které jsou lidé schopni využít a něco zrealizovat (Carmona, 2003).

Ve svém díle Carmona zmiňuje britského geografa Phila Hubbarda. Podle Hubbarda (2005) je veřejný prostor místem, ve kterém se všichni občané mohou libovolně pohybovat a mají k němu umožněný přístup a sestává nejen z ulic, parků, náměstí ale také z vnitřních prostor veřejných budov jako jsou například knihovny či radnice. Tento veřejný prostor sloužil především k vyjadřování názorů veřejnosti, sloužil jako aréna pro různé skupiny lidí, kteří se účastnili debat a opozičních výbojů a tento prostor byl přístupný všem a používán všemi (Ellin 1996, cit. v Carmona et al., 2003).

Setha Low ve svém díle *Spatializing Culture* (Low, 2017) říká, že jedním z nejučinnějších způsobů, jak studovat sociální konstrukci prostoru je prostřednictvím analýzy míst, kde dochází ke konfliktům mezi aktéry, kteří mají často rozdílný přístup k moci a ke zdrojům. Tyto konflikty v rámci veřejného prostoru často odhalují hluboko zakořeněné přesvědčení, názory, praktiky a také ekonomické a politické praktiky, které spoluutvářejí každodenní život ve městě (Low, 2017, s.75).

O veřejném prostoru uvažuje i architekt Jan Gehl (Gehl, 2000), ale z pohledu typologie aktivit, které obyvatelé v různých typech veřejných prostorů provozují. Ve svém díle (Gehl, 2000) rozlišuje tři typy aktivit, které se liší společně s typem veřejného prostoru. Těmito aktivitami jsou nezbytné aktivity, které se uskutečňují po celý rok a obyvatel se jim nevyhne, mezi tyto můžeme zařadit například nakupování či chození do školy. Druhou skupinou aktivit jsou volitelné aktivity. U těchto činností se člověk sám rozhodne, zda je chce provozovat či nikoliv, a to na základě vnějších vlivů. Jedná se například o chození na procházky či sezení v kavárně. Poslední skupinou jsou společenské aktivity. Jedná se o činnosti, které jsou v přímé souvislosti s ostatními lidmi. Jedná se například o zdravení či pozorování lidí (Gehl, 2000). Jan Gehl říká (Gehl, 2000), že kvalitní veřejné prostory dokáží uspokojit všechny tři požadavky, pokud jsou veřejné prostory nekvalitní, probíhají v nich pak pouze nezbytné venkovní aktivity. Tím, že projektování budov začíná veřejným

životem a oblastmi, ve kterých se odehrává, stává se spíše prostředkem k dosažení cíle než cílem samotným. Gehl zdůrazňuje, že život mezi budovami je dimenzí architektury, která si zaslouží pečlivější zacházení. Odehrává se zde sociální interakce a vnímání, městská rekreace a smyslová zkušenost městského života. Jelikož život mezi budovami zahrnuje všechny tři typy aktivit, jak již bylo zmíněno dříve, tak Gehl (Gehl, 2000) zdůrazňuje, že je důležité při přestavbách měst myslet na postupnou transformaci, aby byly změny udržitelné a aby lidé měli čas přizpůsobit se fyzickým změnám, upravit svůj životní styl a experimentovat s novými způsoby využití města. Postupná transformace umožňuje větší flexibilitu v procesu navrhování a usnadňuje změny postojů prostřednictvím zapojení veřejnosti a pozitivních zkušeností. Gehl poukazuje na to, že pouliční život se nemusí nutně omezovat na letní měsíce, což je především podstatný pojem v zemích severní Evropy. Tvrdí, že zimní počasí, nálada a atmosféra vyžadují zvláštní zdroje a aktivity, jako jsou například kluziště a kiosky prodávající teplé občerstvení. Poznává, že tyto prvky jsou již přítomny v mnoha severoamerických městech, ale také tvrdí, že speciální technologie osvětlení a vytápění nám mohou pomoci lépe využít potenciál zimních prostor a umožnit městům pořádat venkovní akce, večírky a zprostředkovat kulturu a umění po celý rok (Gehl, 2000).

Obdobně i Caroline Holland, Andrew Clark, Jeanne Katz a Sheila M. Peace dělali výzkum v Aylesbury (Holland et al., 2007). Jejich studie pojednává o tom, jak se používají různá městská veřejná prostranství s analýzou toho, jak se liší sociální interakce v závislosti na věku, pohlaví nebo místě. Jejich výzkum ve městě Aylesbury trval 1 rok. Z toho výzkumu dochází k několika závěrům. Smyslem veřejných prostranství, a především náměstí je dle Holland poskytnout lidem možnost vyjádřit svůj názor, prezentovat se nebo na sebe upozornit (Holland et al., 2007).

1.2.1 Dělení a typologie veřejného prostoru

Dělením veřejného prostoru se zabírala například Vladimíra Šilhánková, kterou jsem již zmínila výše. Součástí veřejného městského prostoru podle ní náměstí, zeleň, náplavky a ulice (Šilhánková, 2003).

1.2.1.1 Náměstí

Jak již bylo výše zmíněno právě náměstí zaujímá místo nejdůležitějšího typu veřejného prostoru. Plní i funkci reprezentace města, jelikož se zde odehrávají společenské a kulturní

akce s odkazem na město. Jan Gehl ve své publikaci (Gehl, 2000) kromě typologie aktivit ve veřejném prostoru, uvádí také náměstí podle jednotlivých typů:

- a) Hlavní náměstí: jedná se o náměstí, které slouží jako centrální veřejný prostor, příkladem může být Václavské náměstí v Praze. Taková to náměstí mívají hlubokou historickou hodnotu a slouží především ke shromažďování lidí a reprezentaci města.
- b) Náměstí určené k pobytu: tento typ náměstí je vhodný především pro setkávání obyvatel, k relaxaci a odpočinku. Na tomto typu náměstí bývá především velké množství kaváren, obchodů apod.
- c) Dopravní náměstí: tímto typem náměstí vedou především dopravní tepny a slouží k rozvoji infrastruktury ve městě
- d) Zdůrazňující monumentální stavby: úkolem takového veřejného prostoru bývá především vyzdvihnout určitou významnou stavbu, ne vždy takovýto prostor musí být ve městě nutně nazýván jako náměstí. Tomuto prostoru bývá většinou nadřizené hlavní náměstí.
- e) Promenáda: Tento typ centrálního veřejného prostoru slouží především k procházkám, příkladem mohou být promenády v Karlových Varech.

Kromě těchto uvedených typů náměstí, existují také vedlejší náměstí, které slouží především k bydlení. Vyskytují se zde tržiště a vyznačují se tím, že nejsou čistě veřejnými prostory, ale vykazují polosoukromý charakter (Šilhánková, 2003).

1.2.1.2 Zeleň

O městské zeleni se ve své publikaci zmiňují Šilhánková, Čáblková a Koutský, kteří přicházejí s tím, že i zeleň se dělí do několika typů. Těmi jsou městské parky, zahrady, lesoparky a příměstské rekreační lesy. Městská zeleň kromě té estetické plní i další funkce. Těmi jsou například funkce ekologická, jelikož zeleň absorbuje škodlivé látky z ovzduší a funguje jako regulátor vlhkosti. A také má pozitivní vliv na psychiku člověka (Šilhánková, Koutný, Čáblková, 2002).

1.2.1.3 Ulice

Ulice ve veřejném městském prostoru chápeme jako výplň mezi budovami. Ulic je také několik typů, které rozlišuje ve svém díle architekt Gabriel Kopáček (Kopáček a kol., 2003). Dle něj jsou typy ulic následující:

- a) Obytná ulice – tento typ ulice složí především k pobytu obyvatel, zpravidla jde o obytnou zónu.
- b) Obchodně-společenská ulice – tento typ ulice se nejčastěji nachází v centrech měst, zpravidla ji tak můžeme najít u náměstí, jedná se o pěší zónu.
- c) Městská ulice – jedná se o primární uliční uzel, tento typ ulice přispívá k budování odpovídajících podmínek k výstavbě, která mimo jiné podněcuje aktivitu obyvatel.
- d) Městská třída – tato ulice plní především funkce společenské a dopravní. Nacházejí se zde zpravidla restaurace se zahrádkami, propagační zóny, lavičky apod.

1.2.1.4 Nábřeží

Jedná se o veřejný prostor, který se nachází kolem řeky protékající městem. Vybízí k mnoha rekreačním aktivitám, ať už k jízdě na kole, procházkám či zakotvení lodí u břehu. Často se v tomto typu veřejného prostoru konají kulturní akce (Šilhánková, Šilhánek, 2009).

2 Prostorový obrat

Větší zájem o prostor ve spojitosti s kulturou a společenskými vědami mimo jiné odstartovala také práce Edwarda T. Halla (Hall, 1968). Ten mezi prvními antropology poukázal na to, že prostor je konstruován kulturou. Dalším autorem, který v této spojitosti stojí za zmínění je Pierre Bourdieu, který ve svém díle (Bourdieu, 1977) přichází s termínem habitus a ve své práci se taktéž zabývá sociální konstrukcí prostoru. Později se na téma prostoru a společnosti zaměřil také Michel Foucault (Foucault, 1986), který prostor členil na dvě dimenze, a to na utopie a heterotropie. Úroveň prostoru, kterou nazývá heterotropií, je prostor, jenž slouží k určitým aktivitám a odehrávají se v něm reálné činnosti oproti tomu prostor utopie není takto spojen s reálnými činnostmi. Ve svém díle Michel Foucault uvádí (Foucault, 1986), že veřejný prostor tento systém heterotropií v mnoha ohledech nesplňuje, jelikož vstup do heterotropií je omezený časově a někteří lidé do něj mají zakázaný vstup, a naopak pro některé je vstup povinný. A jak již bylo zmíněno výše, činnosti ve veřejném prostoru nejsou jasně vymezeny a je přístupný všem.

Když byl prostorový obrat v začátcích, tak představovalo místo jen jistou podkategorii prostoru. Později v 90. letech se pojmu místa začalo věnovat více autorů. Marc Augé přichází ve svém díle (Augé, 2010) s rozdělením na místa ne-místa. Úplná místa dle něj reprezentují prostor, ke kterému si lidé vytvoří vztah, a kde mezi sebou mohou volně komunikovat. Ne-místa jsou opakem, jelikož k nim s lidé vazbu neutváří a dle autora jsou tak pouze prostorem.

Dílo, které z velké části ovlivnilo přemýšlení uvažování nad prostorem v procesu prostorového obratu, je práce Henriho Lefebvrea s názvem *Production of Space* (Lefebvre, 1991). V díle uvádí svou trialektiku, kam spadají prostorové praktiky, reprezentace prostoru a prostorové reprezentace. Díky tomuto lze nad prostorem uvažovat jako nad něčím, co je vykonstruované společností a shromažďuje jak prvky reálné (fyzické), tak prvky abstraktní. Prostorové praktiky produkují sociální prostor pomocí jeho fyzické stránky, skrze empirickou realitu. Jedná se tedy o každodenní činnosti v životě lidí, které se propisují do materiálního prostoru (Lefebvre, 1991). Oproti tomu reprezentace prostoru jsou dle Lefebvrea čistě abstraktní konstrukt a jedná se o jakýsi myšlený prostor. Pro přiblížení lze toto přirovnat k práci architektů a urbanistů, kteří své vymyšlené nákresy přetvoří do fyzického prostoru. Prostorové reprezentace propojují dva výše zmíněné

aspekty, tedy fyzický reálný prostor se smýšlenými hledisky prostoru sociálního. Tedy určité představy lidí o prostoru, kteří v něm žijí.

Podobnému tématu se v 60. letech věnoval ve své práci *Image of the City* Kevin Lynch (Lynch, 1960). Používal termín „mentální mapa“. Jedná se o představy lidí o daném prostoru, ve kterém žijí. Mentální mapa slouží ke snazší orientaci v něm. Je to jeden ze způsobů, jak lidé posuzují městský prostor (Lynch, 1960).

3 Sebe prezentace ve veřejném prostoru

Autoři Orum a Neal vnímají veřejný prostor pomocí tří perspektiv významů. První z nich představuje veřejný prostor jako místo vzájemného působení lidí, v němž se utváří a udržuje sociální organizace. Druhá perspektiva vykresluje městský prostor jako arénu, ve které dochází ke střetům zájmů, vzájemnému ovlivňování a vyjádření odporu mezi lidmi. Třetí náhled představuje město coby scénu, kde je možné se sebe prezentovat a utvářet umění (Orum, Neal 2010). Z perspektivy města coby arény pro sebe prezentaci slouží dle autorů prostor pro „únik z domova“ – restaurace na rohu, místo pití kávy doma si ji dotyčný koupí v pekařství společně s ostatními lidmi z města, jedná se o jakýsi neutrální terén. A právě neutrální terén poskytuje místo a připravuje půdu pro zásadní a udržitelnou aktivitu ve všech třetích místech. Touto aktivitou myslí konverzaci. Nic nepopíše třetí prostor tak dobře nežli to, že základem je dobrá konverzace. Radost z tohoto družení na třetích místech může být doprovázena úsměvy, potřesení rukou či poplácáním po zádech. Ale vše se děje tak, aby byla udržována příjemná konverzace. Oblečení je důležitou součástí, pokud se lidé prochází menším městem ve dne či v noci. Ženy nosí stereotypicky takové oblečení, které symbolizuje ženskou křehkost a agresivitu. Unisexové bundy, modré džíny a tenisky. Tento typ oblečení je součástí městského ženského kostýmu. Šaty, které jsou považovány za „sexy“ ženy nosí pouze, když jdou ve skupině více žen, nebo jsou doprovázeny mužem či cestují autem. Muži často také volí své oblečení, tak, aby bylo spíše praktické, a ne příliš okázalé. Nejčastěji tedy nosí modré džíny a teplákovou mikinu. Dražší oblečení nosí do práce nebo jako ženy, když cestují autem.

Dle autorky Hannah Arendt (Arendt, 2007) představuje veřejná sféra prostor, ve kterém dochází k sebe prezentaci a jednání, ale neznamená to, že každé jednání a sebe prezentace je přijímána jako pozitivní, je tolerována společností a je vhodná pro veřejný prostor. Veřejný prostor je spojen s mocí, která tento prostor formuje, vytváří ho, a ustavuje normy a definuje, jakým způsobem je vhodné se na veřejnosti chovat, tedy co považujeme za normální chování a co už za normální chování považovat nelze. Veřejná sféra tak tvoří místo, ve kterém se můžeme prezentovat, ale tato prezentace je omezena určitými hranicemi lidského chování, za které by prezentace neměla zajít (Arendt 2007: 261–271).

Sebe prezentaci lidí přirovnává Ervin Goffman (Goffman, 1963) k divadelnímu představení. Představuje, jakým způsobem se člověk v obvyklých pracovních situacích prezentuje před ostatními lidmi a jak udržuje kontrolu nad tím, co si o něm ostatní jedinci

myslí. V díle se autor věnuje tomu, jak lidé řídí svou sebe prezentaci v každodenních situacích a jaké techniky k tomu využívají. Základní pojmy, s kterými přichází jsou role, diskrepantní role, fasáda, tým a region (Goffman, 1963).

4 Metodologie

Tato bakalářská práce je založena na kombinaci kvalitativních a kvantitativních metod výzkumu, jelikož téma této práce spadá do oboru sociální antropologie. Při mém výzkumu jsem využila kombinaci kvalitativních metod. První z nich je zúčastněné pozorování, které probíhalo od března 2022 do dubna 2023. Jedná se o etnografickou metodu. Dále jsem ve městě, částečně online, distribuovala anketu s otevřenými otázkami, jejíž výsledky jsem porovnála s výsledky studie Zdeňka Uherka, Veroniky Beranské a kol. (2014). Prováděla jsem také polostrukturované rozhovory s lidmi, kteří se nejvíce podílejí na dění ve městě. Jelikož jsem také zároveň obyvatelka města Sázavy, tak jsem tento zkoumaný veřejný prostor nijak zásadně neopouštěla na delší časový úsek. Při zúčastněném pozorování jsem tak sledovala, jakou charakteristiku jednotlivá místa vykazují, jakým způsobem je obyvatelé využívají, zda je využívají za tím účelem, za kterým byly vytvořeny. A v neposlední řadě jsem se také soustředila na tom, zda se chování obyvatel mění v závislosti na roční období. Účastnila jsem se nejrůznějších kulturních a společenských akcí, abych zjistila, kdo se akcí účastní, jak akce probíhají a případně dodatečně při rozhovorech zjistila, jak probíhá organizace těchto akcí. Při pozorování jsem také prostor fotodokumentovala, abych si mohla utvořit zřetelnější obraz o městě pro účely této práce. Veřejný prostor města a dění v něm jsem fotila na svůj mobilní telefon.

5 Empirická část

V empirické části práce shrnu výsledky dosažené pomocí metod představených v metodologické části. Nejprve se budu věnovat výsledkům ze zúčastněného pozorování a následně shrnu výsledky ankety a polostrukturovaných rozhovorů s vedením města a lidmi, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí.

5.1 Zúčastněné pozorování a typologie veřejného prostoru

Zúčastněné pozorování jsem prováděla především v prostorech, které jsou nejvíce vytížené. To znamená na náměstí, u obchodního domu, u společenského domu, u skláren, u nádraží a v rekreačních zónách kolem řeky a v parku Havránky. Dále také na kulturních a společenských akcích, které se na těchto místech odehrávaly.

5.1.1 Náměstí

Náměstí je centrálním prostorem města. Ostatně za nejdůležitější veřejný prostor jej označili účastníci výzkumu v anketě a ve výzkumných rozhovorech, ale k tomu se dostanu později. Nachází se zde městský úřad, pošta, banka, kulturní a informační centrum, květinářství a pekařství. Kolem náměstí je zástavba sídliště a kousek od náměstí se nachází také základní škola a školka a obchodní dům. Tudíž ve všední dny je toto místo nejrušnější před 8 hodinou ranní, kdy děti chodí do školy, lidé do práce nebo děti do školy doprovázejí. V poledních a odpoledních hodinách slouží náměstí také jako relaxační zóna, jelikož se zde nachází lavičky a kašna. Buď zde posedávají důchodci nebo mladí lidé. O víkendech se zde pravidelně na jaře a v létě pořádají trhy a blešák, tak je náměstí vytížené spíše v dopoledních hodinách, a to převážně důchodci a maminkami s dětmi. V zimě se zde naopak pořádají akce spojené s adventem.

Obrázek 1, 2: Náměstí

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.2 Obchodní dům

Stavba obchodního domu je poměrně stará a nachází se na hlavní ulici, na jejíž konci se nachází sklárny. Naproti obchodnímu domu se nachází parkoviště přibližně pro 20 aut. Obchodní dům zahrnuje trafikou, Tesco expres, květinářství, poté v první patře také drogerii Teta a textilní obchod. Toto místo bývá po celý den poměrně vytížené, jelikož se zde nachází další služby kousek od náměstí. Dopoledne je toto místo vytížené především důchodci a kolem 14:00, kdy se ve sklárnách mění směna, je toto místo vytížené lidmi, kteří jdou z práce. Naproti obchodnímu domu se nachází hospoda U Stroma, kam chodí většina dělníků ze skláren také po skončení pracovní doby. V pátek odpoledne a v sobotu dopoledne je toto místo využíváno více, jelikož lidé dělají větší nákupy na víkend a setrvávají v obchodním domě déle.

Obrázek 3, 4: Obchodní dům

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.3 Společenský dům

Když se nekoná nějaká akce, ať už kulturní či sportovní, tak je společenský dům jako takový uzavřen. Součástí tohoto prostoru je ovšem hospoda, která je otevřená po celý rok a slouží tak pro setkávání lidí, především z okolních domů a paneláků. Posedávají zde především důchodci. Jedná se o ne příliš vytíženou lokalitu města.

Obrázek 5: Společenský dům

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.4 Sklárny

V komplexu skláren se nachází jednak samotná továrna, ale také obchod se sklem značky Simax a ordinace praktického doktora. Naproti od skláren se také nachází vlaková trať a nádraží. Nejvytíženější je tento prostor v dopoledních hodinách, kdy jde většina lidí k doktorovi, poté, jak již bylo zmíněno výše okolo 14:00, kdy se střídají směny. Výrobky, které se ve sklárnách vytvoří, se následně prodávají i v obchodě, který součástí komplexu.

Obrázek 6, 7: Sklárny

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.5 Nádraží

Tento prostor je poměrně hojně vytížen, jelikož se tu u sebe nachází vlakové nádraží, autobusové nádraží a restaurace Sázavská kozlovna, kde se v prvním patře nachází noční klub. Obě nádraží jsou poměrně hojně využívána po celý den, kdy lidé cestují za prací či do školy. O víkendech se více lidí setkává právě ve zmíněné restauraci a na zahrádce, která je v těsné blízkosti nádraží. Prostor restaurace tak lidé využívají i při čekání na svůj autobusový či vlakový spoj. O víkendech slouží restaurace spíše k trávení volného času lidmi a k jejich setkávání.

Obrázek 8, 9: Nádraží

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.6 Rekreační zóna kolem řeky

Podél břehu řeky se nachází pěší stezka, která slouží k procházkám či jízdě na kole. Také je podél řeky v teplých měsících spousta rybářů. U řeky se nachází vodácký kemp, který je otevřený od 30.4. do konce září. Slouží tedy, jak obyvatelům města k rekreaci, tak také turistům (vodákům) k ubytování a k poskytnutí zázemí. Pořádají se zde také koncerty, soukromé akce, jako například oslavy narozenin apod. Tento prostor je tak vhodný i pro jednorázové akce.

Obrázek 10, 11: Rekreační zóna kolem řeky

Zdroj: vlastní zpracování

5.1.7 Park Havránky

Jedná se o park, kde se nachází malé rybníčky, nohejbalové hřiště a pěší stezky. Park je využíván především v letních měsících napříč všemi generacemi. O víkendu je využíván především nohejbalové hřiště, kdy se pořádá menší turnaj v nohejbalu. Park se nachází za výše zmíněným vodáckým kempem, tudíž je také z části u břehu řeky Sázavy. Rybáři využívají i tento prostor.

Obrázek 12, 13: Park Havránky

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Změny v chování obyvatel v důsledku ročních období

Sázava je za prvé turistickým místem díky Sázavskému klášteru, který má bohatou historii, a na straně druhé je také považována za rekreační město. Spoustu lidí tudíž využívá své příbytky pouze sezónně, a to má vliv i na to, jakým způsobem se využívají veřejné prostory města. V letních měsících jsou tak veřejné prostory kolem řeky a náměstí vytíženější nežli v období od podzimu do jara. Probíhá také více venkovních kulturních a společenských akcí, díky příznivému počasí a většímu zájmu lidí. Vytíženější je také kulturní a informační centrum, jelikož je ve městě více turistů a je tak posílena i otevírací doba, kdy je otevřeno také v sobotu. Nabízí několik služeb, těmi jsou například poskytování informací o městě a jeho okolí, prodej suvenýrů, informačních brožur, map

apod., vyhledávání vlakových a autobusových spojů, poskytnutí informací o dění ve městě, předprodej vstupenek na divadelní představení a jiné kulturní akce, veřejný internet, tisk, kopírování, skenování, archiv důležitých historických materiálů či správa kulturního domu a objektu U Martina (mestosazava.cz). Nabízí tak služby jak obyvatelům města, tak turistům.

5.3 Působení lidí v souladu s původním účelem veřejného prostoru či nikoliv?

Při mém pozorování jsem se také soustředila na to, jestli lidé využívají veřejné prostory za stejným účelem, za kterým byly stvořeny a jaké aktivity na místech provozují. Dle Gehla (Gehl, 2000) nemá na nezbytné aktivity prostředí příliš velký vliv. Ovšem na aktivity volitelné už prostředí vliv má, tedy když bude prostředí kvalitní a hezké, vzroste také frekvence provozovaných aktivit. U společenských aktivit častokrát záleží na souvislosti s daným prostorem, ovšem většinou také platí, že prostředí má velký vliv na provozování daných aktivit. Z mého pozorování vyšlo, že k volitelným aktivitám lidé v Sázavě nejvíce využívají hřiště, park Havránky a prostor podzámčí. I Ambrožová ve svém výzkumu přichází s podobnými výsledky, že tyto městské zelené plochy a sportoviště vybízejí a jsou podpůrnými prvky ke skupinovým aktivitám a trávení volného času (Ambrožová, 2010). Ke společenským aktivitám lidé nejvíce využívají Kulturní dům, Komunitní centrum, náměstí nebo areál U Martina. Veřejné prostory v Sázavě se také vyznačují polyfunkčností, ostatně typickým rysem malých měst je to, že veřejné prostory jsou polyfunkční, což znamená, že ve veřejném prostoru nedochází k výrazné diferenciaci funkcí veřejného prostoru (Ambrožová, 2011). Tuto polyfunkčnost můžeme sledovat například na náměstí města Sázavy, které plní funkce administrativní, kulturní, shromažďovací a reprezentační. Pořádají se zde kulturní akce, nachází se zde městský úřad, reklamní plochy a lavičky.

5.4 Mentální mapy

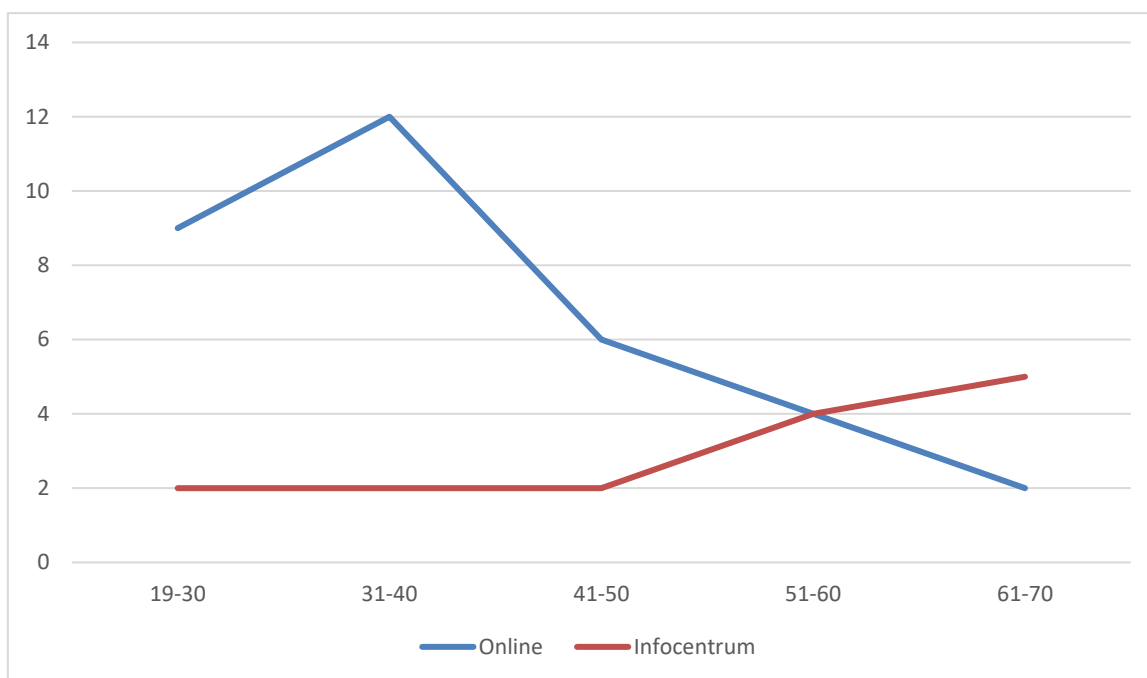
Při kategorizaci veřejného prostoru jsem tak vycházela z konceptu města a mentálních map, které ve své publikaci *Image of the City* popisuje Kevin Lynch (Lynch, 2004). Při polostrukturovaných rozhovorech, které ve své práci analyzuji později, jsem mé účastníky výzkumu poprosila o nakreslení mapy města, tak jak jej vnímají. Lynch ve své publikaci říká, že vytvoření si obrazu o městě je proces mezi pozorovatelem a viděným. To, co dotyčný vidí, má nějakou externí formu, ovšem to, jak si to sám interpretuje, může být

různé. Každý člověk si tudíž může vytvořit odlišný obraz vnější reality. K tomuto závěru jsem v mém výzkumu nedošla, i když se jednotlivé mapy lišily, jejich základní dělení města bylo stejné. Z těchto map vyšlo, že se lidé shodují v tom, že se město dělí na centrum a jeho okolní části. Jako centrum označovali náměstí a místa okolo něj, kde se nachází nákupní dům, kulturní a informační centrum a společenský dům. Poté označovali okolní oblasti, kterými jsou průmyslová zóna, v které se nachází benzínky a sklad Hechtu. Poté oblast okolo skláren, kde se nachází také ordinace doktora, železniční zastávka a sběrný dvůr. Další oddělenou částí je Kácek, kde se nachází cikánské ghetto. A v neposlední řadě vyznačovali část u řeky nazvanou Ostrov, kde se nachází kemp a dříve zde probíhala každoročně pouť. Každý také na mapě vyznačil svůj domov a řeku, která městem protéká.

5.5 Anketa

Anketu jsem distribuovala v listopadu 2022 částečně online ve facebookové skupině města Sázavy a fyzicky v kulturním a informačním centru města a jednalo se o můj pilotní vstup do terénu. Facebooková stránka města Sázavy se ukázala jako velice nápomocná, jelikož v době provádění výzkumu měla skupina přibližně 2800 členů. Součástí této stránky jsem byla již dřív, ačkoliv jsem se nikdy neangažovala v debatách a příspěvcích ostatních, pochopila jsem, že lidé ve skupině jsou poměrně aktivní, a tak má smysl anketu ve skupině sdílet. Příspěvky ve skupině se týkají aktuálního dění ve městě, lidé sdílejí staré fotografie města, vzpomínají na to, jak město vypadalo dřív nebo komentují aktuální situaci. Pro účely mé práce jsem chtěla získat návratnost od alespoň 50 účastníků výzkumu, nakonec jsem získala 48 vyplněných anket. Anketu jsem tvořila po vzoru studie Zdeňka Uherka, Veroniky Beranské a kol. (2014). Otázky jsem tedy pokládala stejné, jen jsem je upravila, aby seděly na veřejný prostor v Sázavě. Tři otázky jsem z ankety vyřadila, jelikož by v kontextu malého města jako Sázava nedávaly smysl. Zároveň jsem se ptala na pohlaví, věk a dosažené vzdělání účastníků výzkumu. Věk účastníků výzkumu se pohyboval v rozmezí od 19 do 70 let. Online na anketu odpovědělo 33 lidí a fyzicky v infocentru na ni odpovědělo 15 lidí. V následujícím grafu je znázorněno věkové rozmezí účastníků výzkumu podle počtu odpovědí.

Graf 1: Rozložení výběrového souboru z hlediska věku

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu lze tedy vyčíst, že účastníci starší 50 let odpovídali na anketu spíše ve fyzické formě v infocentru a mladší účastníci výzkumu odpovídali na anketu distribuovanou online. Na anketu odpovědělo 34 žen a 14 mužů. Co se týče vzdělání, účastníci výzkumu, až na jednoho, byli středoškoláci či vysokoškoláci.

Otázky, které byly součástí ankety:

- Jak daný účastník výzkumu chápe pojem veřejný prostor
- K čemu by veřejné prostory ve městě měly sloužit
- K čemu účastník výzkumu využívá veřejný prostor
- Co dle účastníka výzkumu veřejným prostorům ve městě nejvíc chybí
- Co dle účastníka výzkumu veřejným prostorům ve městě naopak přebývá
- K čemu by veřejné prostory ve městě (ne)měly sloužit
- Kdo by se dle účastníka výzkumu měl o veřejné prostory města starat
- Jakým způsobem se účastník výzkumu stará o veřejné prostory
- Jaké jsou dobré a špatné příklady fungujícího veřejného prostoru

Výsledky ankety

Otázka: Pojetí veřejného prostoru a představa k čemu by měl veřejný prostor sloužit

Nejčastější odpovědí na tuto otázku respondenty bylo, že veřejný prostor by měl sloužit všem. V odpovědích dotazování uváděli i konkrétní veřejné prostory, jako ulice, parky, náměstí a dětská hřiště. Lze tedy konstatovat, že respondenti vnímají veřejný prostor velice podobně jako je zakotvený v teorii. Dotazování si veřejné prostory spojují s pozitivními činnostmi, které jednotlivce obohacují.

Tabulka 1: Účel veřejného prostoru (vyjmenovat max 3):

Oblasti, ke kterým mají veřejné prostory sloužit	Četnost
Relax, odpočinek	12
Setkávání, kontakt s lidmi	18
Sport	8
Prostor pro společenské a kulturní akce	10
Zábava	8
Vyjádření názoru	4
Prostor pro děti	9

Zdroj: vlastní zpracování

Obdobně jako na předchozí otázku dotazování odpovídali i na to, co je dle nich účel veřejného prostoru, z odpovědí vyplývá, že má sloužit k činnostem, které jsou pozitivní jako je setkávání mezi lidmi, odpočinek, volnočasové aktivity, zábava a v neposlední řadě pak menší počet dotazovaných zmínil vyjádření vlastního názoru.

Tabulka 2: Použití veřejného prostoru respondentem

Setkávání	30
Kultura	25
Odpočinek	15
Nakupování	7
Sport	6

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovídali respondenti obdobně jako na ty předešlé, takže se jejich představa o veřejném prostoru slučuje s jeho praktickým využitím. 5 lidí zmínilo, že nemají pocit, že by veřejné prostory města využívali.

Tabulka 3: Co ve veřejném prostoru nejvíc chybí

Vyžití pro mládež	30
Lavičky, stoly, místo k posezení	15
Upravená zeleň	10
Pořádek	8

Zdroj: vlastní zpracování

V odpovědích na tuto otázku lidé nejvíce zmiňovali, že ve veřejném prostoru považují za nedostatečné vyžití pro mládež. Následovalo, že ve městě respondenti postrádají odpočinkové zóny, tedy např. místa k posezení. Respondenti považují taky za nedostatečné úpravu zeleně ve městě, udržování pořádku, jak na ulicích, tak na veřejných WC.

Tabulka 4: Co ve veřejném prostoru přebývá

Nic	15
Hospody	12
Nepořádek	12
Nevyužitý prostor	10
Beton	6
Zeleň	5

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku někteří respondenti nevěděli, jak odpovědět, jelikož cítí, že veřejným prostorům spíše něco chybí nežli, že by něco přebývalo. Ovšem poté zmiňovali nepořádek, beton či hospody, kterých je v Sázavě 6.

Tabulka 5: K čemu by veřejné prostory v Sázavě neměly sloužit?

Návykové látky, alkohol, bezdomovci	25
Nepořádek	20
Kriminalita	15
Reklama	6
Venčení psů	5
Politika-propagace	8

Zdroj: vlastní zpracování

V odpovědích na tuto otázku se respondenti shodli na tom, že by veřejné prostory neměly sloužit k protizákonným aktivitám, obtěžování svou činností ostatní uživatelé veřejného prostoru a také k politické propagaci a reklamě.

Tabulka 6: Kdo by se měl o veřejné prostory starat?

Vedení města	40
Obyvatelé	5
Užší skupina (občanská sdružení)	6
Škola, žáci	2
1 osoba (schopný člověk)	3

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku jasně převyšoval názor, že o veřejné prostory by se mělo starat vedení města. Až na pár respondentů, lidé příliš necítí určitou občanskou zodpovědnost za veřejné prostory.

Tabulka 7: Uveďte nějaký dobrý příklad fungování veřejného prostoru v Sázavě

Náměstí	30
Divadlo/kino	25
Kulturní dům	10
Dětská hřiště	10
Huť František	2
Parky	8
Knihovna	5

Zdroj: vlastní zpracování

Lidé považují za dobře funkční veřejné prostory především ty, které se využívají zároveň i pro pořádání kulturních a společenských akcí a lidé v nich tráví svůj volný čas, provozují v nich tedy druhý a třetí typ aktivit, tedy volitelné a společenské aktivity, jak je rozlišuje Jan Gehl (Gehl, 2011).

Tabulka 8: Zasazujete se vy osobně o zlepšení či záchranu nějakého veřejného prostoru? Popřípadě uveďte, o jaký prostor se jedná.

Ne	30
Úklid	10
Kultura	5

Zdroj: vlastní zpracování

Jak už jsem zmínila výše, účastníci této ankety jsou zastánci toho názoru, že o veřejný prostor by se mělo starat především vedení města, tudíž jen malá část lidí se zasazuje o zlepšení veřejného prostoru úklidem či právě pomocí při pořádání kulturních akcí.

5.5.1 Shrnutí výsledků ankety

Na tuto anketu odpovědělo 48 respondentů. Odpovědi byly poměrně konzistentní a vyplynulo z nich, že lidé vnímají veřejný prostor obdobně jako je zasazen v zákonech a odborné literatuře. Když přemýšleli nad veřejným prostorem v Sázavě, zmiňovali především náměstí, kulturní a informační centrum, dětská hřiště a upravené zelené plochy jako jsou parky a prostory kolem řeky. Veřejné prostory chtějí účastníci výzkumu využívat především k pořádání kulturních akcí a setkávání mezi lidmi. I když vnímají veřejný prostor jako prostor sloužící k setkávání mezi lidmi, mají jasně vytyčený názor, kdo by neměl veřejné prostory využívat, tedy bezdomovci a lidé užívající návykové látky. A jasně převažoval názor, že o veřejné prostory města by se mělo starat vedení města, proto jsem následně polostrukturované rozhovory vedla právě s vedením města a lidmi, kteří veřejný prostor ve městě nejvíce ovlivňují.

Když porovnám výsledky ankety ve městě Sázava s výsledky ankety Zdenka Uherka, Veroniky Beranské a kol. (2014), která byla prováděna v Praze, je zajímavé pozorovat, že výsledky obou anket jsou velmi podobné. Od veřejných prostor očekávali především bezpečnost, odpočinek a pořádek. Obyvatelé Prahy, obdobně jako obyvatelé Sázavy, zastávají názor, že by se o veřejné prostory města měl starat magistráty městských částí, obce či obecní samospráva (Uherek, Beranská a kol., 2014). Ovšem odlišný pohled mají

obyvatelé Prahy a Sázavy na kulturní vyžití ve veřejných prostorech města, kdy Pražané si nestěžovali, že by je městské organizace nedostatečně bavili a naopak požadovali, že by se ve veřejných prostorech chtěli užívat zábavu sami. Oproti tomu obyvatelé Sázavy od veřejných prostor vyžadují zábavu, kulturní a společenské akce, které jim má, dle jejich názoru, zajistit samospráva města.

5.6 Polostrukturované rozhovory

Rozhovory jsem na základě ankety vedla se starostou města, radními, členy zastupitelstev a komisí. Polostrukturované rozhovory jsou kvalitativní metodou vytváření dat, kdy jsem si dopředu připravila okruhy témat a otázky, kterým bych se chtěla při rozhovoru věnovat, ale dala jsem prostor i účastníkům výzkumu a doptávala jsem se na otázky i mimo mojí předem připravenou strukturu. Celkem jsem vedla 10 rozhovorů v období března a dubna 2023. V září roku 2022 probíhaly také volby do zastupitelstev obcí, a tak se proměnila i politická situace v Sázavě, která byla před volbami velice napjatá. Zajímalo mě, jakým způsobem ovlivnila nová politická situace veřejný prostor města. V rozhovorech jsem se opírala také o výsledky ankety, kterou jsem ve městě prováděla před tím. Rozhovory jsem zpracovávala pomocí otevřeného kódování (Hájek, 2014), kdy jsem mezi nimi hledala určité vazby, kategorie a témata.

Jelikož jsem rozhovory vedla s nově zvolenými radními a zastupiteli, bylo z interakce s nimi cítit, že mají tendenci porovnávat předchozí volební období a lidi činné ve městě sami se sebou a jejich přístupem k veřejným prostorům města. V rozhovorech zaznívalo, že za minulého vedení města docházelo často ke konfliktům mezi jednotlivými aktéry i na zasedání zastupitelstva, kterým mohli přihlížet i samotní obyvatelé. Setha Low ve svém díle *Spatializing Culture* (Low, 2017) říká, že aby ve veřejném prostoru došlo ke změně je potřeba konflikt. To je případ Sázavy, kdy právě konflikt mezi jednotlivými aktéry vedení města přiměl nové radní ke kandidování v komunálních volbách a tuto situaci ve městě změnit k lepšímu.

„Beru to jako posláni pro lidi, řekl bych, že zlidšťuju práci toho úředníka, беру to, že práce starosty potažmo rady města určuje, kam bude to město směřovat.“ (Starosta)

„Myslím si, že po pár těch volebních obdobích teď na městě panuje určitě soulad, před tím to trošku haprovalo, kdy se tu hrála velká politika, různý opozice a podobně, což už teď jsou podle mě všichni normální. Určitě to je posun, já jsem byl starostou už před rokem,

kdy toho starýho odvolali, pak byly volby, ty nějak dopadly a teď si myslím, že to je na dobrý cestě. Snažím se být stoprocentně transparentní, chci, aby lidi věděli, kolik má například město financí, jak s nima nakládá a podobně, podle mě na to mají lidi právo.“

(Starosta)

Starosta města bere svou reprezentaci ve městě zodpovědně, snaží se o transparentnost a navrácení městu řád, který dle něj v minulém volebním období město postrádalo. Obdobný názor má i radní města, která se do Sázavy přistěhovala před 7 lety a politická situace ve městě jí nebyla sympatická, a tak se rozhodla kandidovat.

A na zastupitelstvu jsem viděla, že tu jsou určitý tlaky mezi zastupitelama a tak, a vadilo mi, že se přes to neumí přenést. Nejde přeci jen o jejich osobní zájmy a rozepře, ale je tu přeci ta Sázava, to město. A tím pádem, mě to tam pak nahnalo.“ (radní)

Ovšem změna vedení města neměla dopad pouze na náladu ve městě, ale také samozřejmě na veřejný prostor. Podstatným aspektem v tomto ohledu je nově zřízená Komise pro místní rozvoj, za jejíž vznikem stojí právě radní města. Komise je složena z šesti členů a má za cíl zlepšení veřejného prostoru, co se týče především vizuální stránky. I Kevin Lynch ve svém díle *The Image of the City* (Lynch, 2004) říká, že město představuje proměnlivou a víceúčelovou organizaci, kdy jeho vizuální stránka prochází vývojem a musí tak být „ohebná“ vůči představám svých občanů (Lynch, 2004).

„Chybí mi tady umění ve městě, třeba nějaký nástěnný plochy na náměstí, umělecký díla. To já potřebuju teprve nasbírat. My tady máme určitě plno umělců v okolí. Prostě propagace toho regionu. Asi celkově bych se chtěla víc starat o ten veřejnej prostor.“ (radní)

Členkou této komise také floristka Klára, která ve městě každoročně pořádá Květinový den a je ve městě velice činná. Právě ve spolupráci s Komisí pro rozvoj města jsou v plánu nové květinové záhony podél náměstí a celková revitalizace zelených ploch ve městě. Ostatně i Ambrožová ve svém díle říká, že po revitalizaci historických center by mělo vedení města přistoupit k úpravě a rozšíření parkových ploch a upravených ploch, co se týče městské zeleně. (Ambrožová, 2010).

Kulturní komise a její členové se soustředí na kulturu ve městě a její propagaci. Mimo jiné si dávají za cíl zapojení nových akcí do chodu města jako je například kulturní akce Zažít město jinak nebo Food festivaly. Propagace kulturních a společenských akcí ve hmotném

veřejném prostoru spočívá především ve vylepování letáku na reklamních plochách na náměstí, u obchodního domu a na nástěnkách u kulturního centra. Propagují kulturní a společenské akce také online pomocí sociálních sítí, což nebylo před nástupem nového vedení města zvykem.

„Sázava není zas tak malý město, má i zajímavou historii a přišlo mi škoda, že se tu dělalo jen tak málo akcí, a ještě se o půlce z nich ani nevědělo, tak jsem to chtěla změnit a mám na to i myslim dobrou zpětnou vazbu od lidí, dokonce za mnou choděj i třeba maminky na mateřský a chtěj se různě zapojit a pomoct třeba s výzdobou na ples a tak.“ (předsedkyně kulturní komise)

Z rozhovorů s vedením města a lidmi, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí lze vyvodit, že sebe prezentace těchto lidí je úzce propojena se zkvalitňováním veřejného prostoru. Účastníci výzkumu se pomocí změn ve veřejném prostoru snaží veřejný prostor zkvalitnit a potažmo tedy pozvednout i kvalitu života občanů města. K tomu, aby lidé participovali na veřejném prostoru je předpokladem silný vztah k prostředí a sociální kontrola (Ambrožová, 2010). Ambrožová také říká, že především malá města, kterým je i právě Sázava, mají úzký vztah s okolním prostředím a krajinou.

Jak jsem již zmínila, snažila jsem se do rozhovoru zahrnout i výsledky ankety. Respondenti považovali ve veřejných prostorech města za nedostatečné vyžití pro mládež a dospívající. Ptala jsem se tedy, jak radních, tak pana starosty, zda je v plánu ve městě nějaký takový prostor vybudovat. Odpovědí mi bylo, že se zatím vypracovává návrh na tréninkovou dráhu, která by se nacházela v prostoru podzámčí, kde je travnatá plocha. Jedná se dlouhodobý plán. S návrhem chce poté město zažádat o dotace. I Ambrožová ve své publikaci argumentuje, že velká část měst při revitalizaci nebo změnách veřejných prostor využívají možnosti čerpání z různých dotačních programů (Ambrožová, 2010).

5.7 Reflexivita a etika výzkumu

Etika a reflexivita je důležitou součástí každého antropologického výzkumu, proto se k tomuto tématu vyjádřím i v této práci. Dle autorek Lynn Gillam a Marilyns Guillemin (Gillam, Guillemin, 2004) je etika definována etickými kodexy. Pro mě jako výzkumníka v oblasti sociální věd je podstatný kodex Akademie věd. Tento kodex „shrnuje rámcové zásady dobrého chování ve vědě a podporuje tak upevňování žádoucích mravních standardů v akademickém výzkumu“ (Etický kodex Akademie věd, 2006.). Pokaždé když

výzkumník vstupuje do terénu, tak si s sebou nese své předsudky, představy a své kulturní pozadí, kterého ho určitým způsobem ovlivňuje. Tím, že jsem se rozhodla provádět svůj výzkum ve městě, ve kterém bydlím, tak je bylo důležité si svou pozici stále uvědomovat a zachovat si určitou sebereflexi.

Po mém pilotním vstupu do terénu a prvotní rešerši literatury k tématu veřejného prostoru a sebe prezentace jsem si ucelila svou představu o tom jakým směrem se bude můj výzkum ubírat a svou pozici coby výzkumníka. I když jsem obyvatelkou města Sázavy tři roky a může to tedy mít vliv na získané informace, vzhledem k tématu mé práce si myslím, že určité zkreslení může být minimální. Při rozhovorech s lidmi, co se na veřejném prostoru města Sázavy nejvíce podílejí, jsem měla pocit, že se mnou mluví s důvěrou a zároveň s respektem, jelikož i samotné téma a informace, které jsem se dozvěděla nejsou příliš citlivé. Dalším podstatným aspektem, který stojí za zmínku, je fakt, že ve městě nemám vyloženě rodinné příslušníky a dlouhou historii, ale zároveň jsem obyvatelkou města, takže jsem pro účastníky výzkumu nepůsobila jako narušitel jejich prostoru.

Nedílnou součástí mojí práce bylo získání souhlasu od všech účastníků výzkumu s podílením se na výzkumu, když jsem zajistila anonymizaci získaných dat.

Závěr

Cílem mé práce bylo objasnit, jakým způsobem se sebe prezentuje vedení města a lidé, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí, ve veřejném prostoru ve městě Sázava a jak se tyto sebe prezentace do veřejného prostoru promítají. Abych k tomuto cíli dospěla, tak jsem si téma rozdělila do dalších dílčích podoblastí, které se k tématu vztahují. Mé výzkumné otázky tedy byly „Jaké jsou klíčové veřejné prostory města Sázava a do jakých kategorií spadají a co se na nich odehrává?“, „Jak vnímají veřejné prostory obyvatelé Sázavy?“, „Jaký postoj zaujímají k veřejným prostorům obyvatelé města a jak se na nich sebe prezentují?“. Zkoumala jsem tedy, které typy aktivit lidé ve městě provozují, typologii veřejného prostoru a také propojenost politické situace se změnami ve veřejném prostoru. Typologie prostoru a jednotlivé typy aktivit spolu přímo souvisí, ostatně, Vladimíra Šilhánková ve svém díle říká, že veřejným prostorem jsou volná prostranství města, která slouží jedincům k ukojení jejich aktivit, kterými mohou být například aktivity pohybové, pobytové či společenské (Šilhánková, 2003). To, že politická moc a veřejný prostor jsou propojené podotýká i Setha Low ve svém díle, kde naráží na to, že politické cíle jedné skupiny mohou přetvořit veřejný prostor, který omezí přístup a zdroje veřejných statků druhé skupině, ovšem k tomuto fenoménu jsem ve svém výzkumu nepřišla. Naopak jsem pomocí rozhovorů došla k závěru, že moji účastníci výzkumu se pomocí změn ve veřejném prostoru snaží veřejný prostor zkvalitnit a potažmo tedy pozvednout i kvalitu života občanů města. K tomu, aby lidé participovali na veřejném prostoru je předpokladem silný vztah k prostředí a sociální kontrola (Ambrožová, 2010).

Ve své práci jsem se původně chtěla věnovat obyvatelům města Sázavy bez ohledu na to, zda se podílejí na vedení města a dění v něm nebo ne. Ovšem po mém pilotním vstupu do terénu, kdy jsem distribuovala anketu o veřejném prostoru, z výsledků vyšlo jasně najevo, že si obyvatelé města myslí, že by se o veřejný prostor mělo nejvíce zajímat vedení města a podílet se na dění v něm. Z toho důvodu jsem polostrukturované rozhovory prováděla právě s těmito lidmi. Změnila jsem tedy svou výzkumnou otázku na to, jakým způsobem se sebe prezentuje vedení města a lidé, kteří se na dění ve městě nejvíce podílejí. Kdybych svůj výzkum měla rozšířit, stálo by za úvahu zaměřit se více i na samotné obyvatele města tím pádem také zvýšit počet účastníků výzkumu. Získala bych tím reprezentativní výsledky, které bych mohla vztáhnout celkově na obyvatele města.

Sázava je malé město. Splňuje specifikace malých měst, jelikož má méně jak 15 000 obyvatel. Z mého výzkumu je patrné, že lidé ve městě mimo jiné vyhledávají především kulturní a společenské akce a vnímají veřejný prostor, tak, že jim umožňuje se setkávat s ostatními lidmi. Schmeidler ve své publikaci zmiňuje, že malá města jsou specifická tím, že v nich příliš neexistuje anonymita, ale naopak se zde tvoří hluboké vztahy, struktury a sociální organizace mezi obyvateli (Schmeidler, 2001, s.54). I Whyte ve svém díle říká, že co lidi láká ve veřejném prostoru nejvíce jsou ostatní lidi, napříč tomu, že veřejné prostory nejsou navrženy tak, aby vybízely k vzájemné interakci (Whyte, 1980). Právě vedení města Sázavy a lidé, kteří se na veřejném prostoru města nejvíce podílejí, se sebezpřentují tím, že zkvalitňují veřejný prostor města a chtějí tak přispět k vzájemnému setkávání lidí. Snaží se tedy o to, aby byly veřejné prostory v Sázavě pro obyvatele atraktivnější. Například Komise pro místní rozvoj chce docílit toho, aby všechny lavičky ve městě byly stejné a rozmístit jich ve městě ještě více. W.H. Whyte ve své publikaci ale říká, že lavičky na sezení nejsou dobré, většinou jich ve městech bývá málo a bývají nerovnoměrně rozmístěné a často od sebe izolované. Říká, že lidé především využívají k sezení místa, která k tomu nebyla primárně určena jako jsou třeba schody (Whyte, 1980). Dalším stěžejním bodem je dle autora to, aby ve městě bylo dostatek zeleně, míst, kde se dá schovat před sluncem a voda (kašna), která ve městě funguje jako estetický prvek, ale také si v ní lidé mohou smočít ruce (Whyte, 1980). Komise pro místní rozvoj se chce též snažit o zlepšení estetické stránky města, a to pomocí uměleckých děl, které by chtěla rozmístit ve veřejných prostorách a revitalizací zelených ploch, kde by se vysadily nové záhony.

Další důležitou součástí veřejného prostoru jsou komunikace a celkově infrastruktura, které zaručují veřejnou dostupnost. Proto jsem v rozhovorech věnovala i tomuto tématu, kdy se ukázalo, že se jedná o důležitý aspekt života ve městě a revitalizace komunikací je v plánu, ovšem jedná se o dlouhodobý plán. Ostatně i S. Kluzniak (1937) říká, že vnímá krásu měst jako „krásu všech jeho prvků harmonicky spojených v organický celek“ (Kluzniak, 1937). Mezi tyto prvky autor počítal náměstí, zelené plochy, ulice a v neposlední řadě právě křižovatky a uzly ulic (Kluzniak, 1937).

Veřejný prostor a celkově tematika města je předmětem zkoumání již od dob starořeckých městských států. Výzkumníci se zabývají především termínem agora, který ve staré řečtině označuje shromažďování občanů a prostor, jenž plní více funkcí, kdy jednou z nich je

centrální místo pro setkávání se (Whyte, 2009, s.339). Později se za centrum dění ve městě považovalo středověké náměstí. Tato náměstí plnila podobné funkce jako náměstí dnes. Náměstí bylo jakýmsi obrazem města, obchodovalo se zde, docházelo zde ke střetům měšťanů i lidí, kteří bydleli mimo město, lidé se zde reprezentovali, nacházely se zde i domy, které působily honosným dojmem, ovšem uvnitř působily mnohem skromněji. Z toho lze tedy vyvodit, že veřejný prostor je běžně brán jako prostor, který slouží k reprezentaci, sebeprezentaci a historické paměti (Bláha 1914). I když se jedná o téma, které je v akademické obci hojně skloňované, tak přímo městu Sázava, co se týče veřejného prostoru a sebeprezentace lidí v něm žádné publikace nevěnují. Proto jsem chtěla svým výzkumem k tomuto tématu přispět.

Použitá literatura

- AMBROŽOVÁ, Z. Veřejné prostory malých měst– Teoretická východiska. XIII, 2010.
- ARENDET, Hannah. Vita activa neboli o činném životě. Praha: OIKOYMENH, 2007.
- AUGE, Marc. Ne-místa: úvod do antropologie supemodernosti. Cahiers du Cefres [online]. No. 10, Antologie francouzských společenských věd: Město Dostupné z: https://www.cefres.cz/IMG/pdf/auge_1996_ne_mista.pdf, 2010.
- BACON, Francis. 1980. *Nová Atlantida a Eseje*. [s.l.]: Mladá fronta, 1980.
- BLÁHA, I. A. 1914. Město. Sociologická studie. Praha: Melantrich, 1914.
- CAMPANELLA, Tommaso. *Sluneční stát*. Přeložil Maxmilián RYŠÁNEK. V Praze: Jan Laichter, 1934. Laichterova filosofická knihovna
- CARMONA, M. a kol. Public Places – Urban Spaces – The Dimension of Urban Design. Oxford; Boston: Architectural Press, 2003, 312 s. ISBN 0750636327.
- CRESSWELL, Tim: In Place/Out of Place. Minneapolis, London: University of Minnesota Press, 1996
- CRESSWELL, Tim: Place. A short introduction. Oxford: Blackwell Publishing, 2004.
- ČÁBLOVÁ, M. Kvalita veřejných prostorů a její rozvoj. Brno: Fakulta architektury VUT, 2005, 116 s. Disertační práce.
- Etický kodex Akademie věd: Interní normy. Praha: Akademie věd v České republice, 2006. 4 s. Dostupné z WWW: http://www.iapg.cas.cz/uzfg/cz/etickodex_av.pdf, s. 1
- FOUCAULT, M. Of Other Spaces. Diacritics 16, 1986, 1: 22–27.
- FOUCAULT, Michel. Diskurs, autor, genealogie. Praha: Svoboda, 1994.
- GEHL, Jan. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-85834-79-0.
- GILLAM, Lynn; GUILLEMIN, Marylis. Etika, reflexivita a "eticky důležité okamžiky" ve výzkumu. Biograf. 2004, 35.
- GOFFMAN, Ervin. Behaviour in Public Places: Notes on the Social Organization of Gatherings. New York: Free Press, 1963.

- HALL, Edward T. 1968. Proxemics. *Current Anthropology* [online], 1968. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2740724>.
- HARVEY, David. *Justice, nature, and the geography of difference*. Cambridge, Mass.: Blackwell Publishers, 1996. ISBN 1557866813.
- HÁJEK, M. Analýza narativů. In: *Čtěnář a stroj: Vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*. Praha: Slon, 2014.
- HOLLAND, C., Clark, A., Katz, J., & Peace, S. *Social Interactions in Urban Public Places*. Bristol The Policy Press, 2007.
- KLUSÁKOVÁ, L.; Ettlrová, K. Korzo v životě českých a moravských měst první poloviny 20. století. *Český lid* 90, 2003, 3: 229–249.
- KLUŽNIAK, S. *Urbanizm*. Warszawa, 1937.
- KRATOCHVÍL, Petr, ed. *Veřejný prostor v ohrožení?: aktuální problémy městského veřejného prostoru z pohledu společenských disciplín*. Praha: Artefactum, 2018. ISBN 978-80-88283-18-8
- LEFEBVRE, H. *The Production of Space*. Oxford: The Blackwell Publishing, 2007 (1. vyd. 1974).
- LYNCH, Kevin. *Obraz města: Image of the city*. Praha: Polygon, 2004. ISBN 80-7273-094-0.
- LOW, Setha M. *Spatializing Culture. The ethnography of space and place*. New York: Routledge, 2017. ISBN 978-1-138-94560-9
- Město Sázava oficiální web. <https://www.mestosazava.cz/> [online]. Dostupné z: <https://www.mestosazava.cz>.
- MORE, T. *Utopie*. Praha: Mladá fronta, 1978.
- ORUM, A.M., Neal Z.P. *Common Ground? Readings and reflection on public space*. New York: Routledge, 2010.
- SCHADEWALDT, Wolfgang. *Z Homérova světa a díla: stati a pojednání k homérské otázce*. Přeložil Daniel KORTE. Praha: OIKOYMENH, 2019. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-80-7298-255-4.

SCHMEIDLER, K. Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. Brno: Zdeněk Novotný, 2001.

ŠILHÁNKOVÁ V. Veřejné prostory v územně plánovacím procesu. Brno: VUT, 2003. 144 s. ISBN 80-214-2505-9.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra a ŠILHÁNEK, Petr. Ulice, náměstí a nábřeží Hradce Králové. 1. vyd. [Hradec Králové]: Civitas per populi, 2009. 185 s. ISBN 978-80-903813-8-4.

UHEREK, Zdeněk a Veronika BERANSKÁ A KOL. *Analýza uživatelů a užívání městského veřejného prostoru hl. m. Prahy* [online]. Praha, 2014. Dostupné také z: <https://www.otvrenaspolecnost.cz/knihovna/otvrenka/otvreny-prostor/analyza-verejneho-prostoru.pdf>. Studie. Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., Otevřená společnost, o.p.s.

WHYTE, W. H. The Social Life of Small Urban Spaces. NY: Project for Public Spaces, 2001. 125 s. ISBN 097063241X.

Zákon 128/2000 Sb.

Zákon č. 183/2006 Sb.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1: Náměstí	27
Obrázek 2: Obchodní dům.....	28
Obrázek 3: Společenský dům	29
Obrázek 4: Sklárný	30
Obrázek 5: Nádraží.....	31
Obrázek 6: Rekreační zóna kolem řeky	32

Seznam tabulek

Tabulka 1: Účel veřejného prostoru (vyjmenovat max 3):.....	37
Tabulka 2: Použití veřejného prostoru respondentem	37
Tabulka 3: Co ve veřejném prostoru nejvíc chybí.....	38
Tabulka 4: Co ve veřejném prostoru přebývá	38
Tabulka 5: K čemu by veřejné prostory v Sázavě neměly sloužit?.....	39
Tabulka 6: Kdo by se měl o veřejné prostory starat?	39
Tabulka 7: Uveďte nějaký dobrý příklad fungování veřejného prostoru v Sázavě.....	39
Tabulka 8: Zasadujete se vy osobně o zlepšení či záchranu nějakého veřejného prostoru? Popřípadě uveďte, o jaký prostor se jedná.	40

Seznam grafů

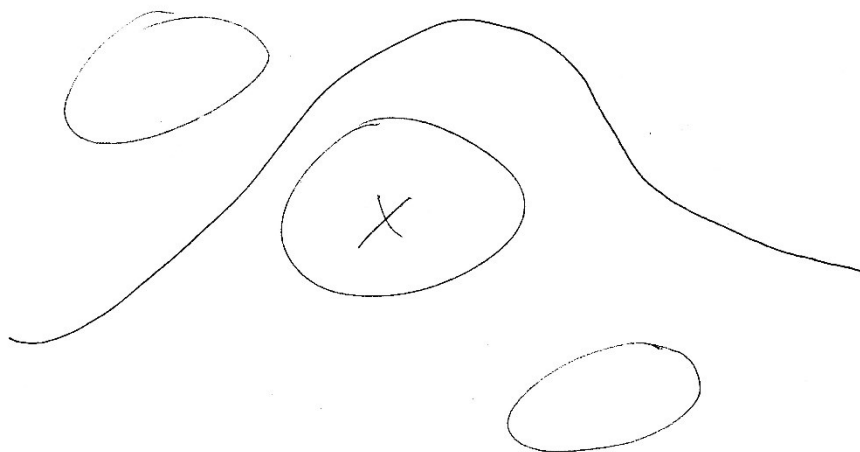
Graf 1: Rozložení výběrového souboru z hlediska věku.....	36
---	----

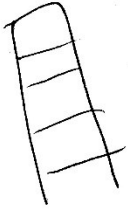
Seznam příloh

Příloha č. 1: Mentální mapy

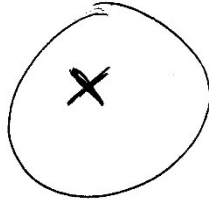
Příloha č. 2: Územní plán města Sázavy (mestosazava.cz)

Příloha č. 1: Mentální mapy

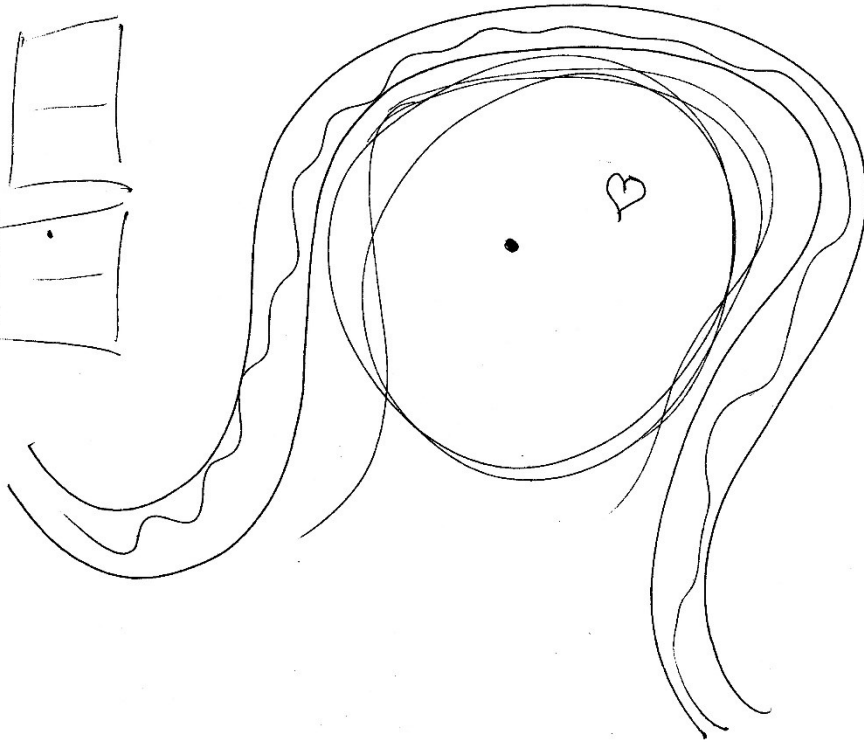

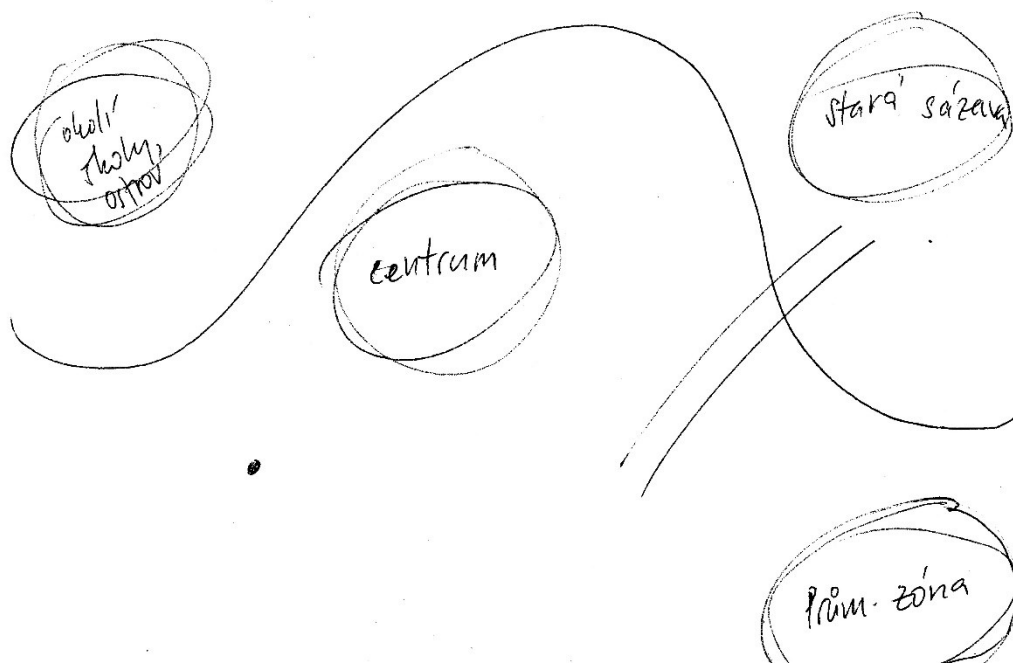
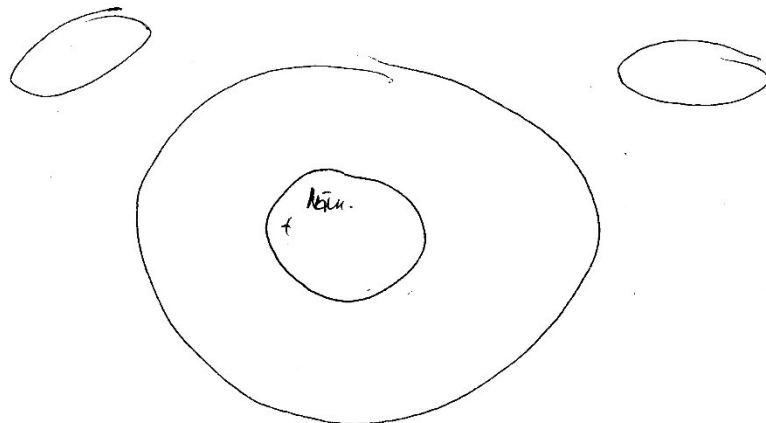

STARSA'
SA'ZAYA

PRUM

Příloha č. 2: Územní plán města Sázavy (mestosazava.cz)

